

Dosztojevszkij *Ördögök* című regényében vizsgálja a „turgenyevi témák” és Turgenyev fiktív alakjának megjelenését több strukturális szinten. Varga Nóra az „Ariadné”-mitéma alapján hasonlítja össze Turgenyev *Első szerelem* című kisregényét és Csehov *Ariadné* című elbeszélését, feltárva egy új típusú nőalak keletkezését mindkét műben.

Dudás Előd

ELTE BTK,
dudas.elod@btk.elte.hu

**ALOJZ JEMBRIH, 2022:
KORESPONDENCIJA IZ
JAGIČEVE OSTAVŠTINE.**

Zagreb: Fakultet hrvatskih studija.
379 str.

Leta 2022 je pri založbi Fakultete za hrvaške študije v Zagrebu izšla monografija Alojza Jembriha z naslovom *Korespondencija iz Jagičeve ostavštine* (*Korespondenca iz Jagičeve dediščine*). Naslovnico knjige krasijo slike Vatroslava Jagića in avtorjev pisem, ki so pisali Vatroslavu Jagiću (Franjo Rački, Petar Preradović, Ivan Kukuljević, Antun Parčić, Ivan Kostrenčić, Matija Valjavec, Juraj Posilović, Karel Štrekelj, Ivan Trnski, Rudolf Strohal, Stjepan Srkulj, Julije Benešić, Franjo Fancev, France Kidrič, Dragutin Pohaski, Branko Vodnik). Monografija zajema predgovor (7–9), sedemnajst poglavij (11–370), povzetek v hrvaščini (371–372), povzetek v nemščini (373–374) in biografijo avtorja monografije (375–377).

Avtor v predgovoru monografije poudarja, da so pisma znanih slavistov po eni strani dragocen vir za poznavanje življenjskih okoliščin in odnosov med njimi, po drugi strani pa vir za pomembne podatke o družbenopolitičnih, kulturnih in znanstvenih pogledih na slavistične in filološke teme, ki so jih obravnavali. Jembrih meni, da so pisma nekaterih slavistov iz preteklih obdobij zelo pomembno gradivo za osvetlitev zgodovine slavistike, pri čemer se v tem kontekstu sklicuje na hrvaškega jezikoslovca, romanista in balkanologa Petra Skoka (1881–1956), ki je mnenja, da so Jagičeva pisma v hrvaščini dragocen prispevek k hrvaški epistolografiji.

(1) V prvem poglavju so predstavljena pisma, ki jih je hrvaški zgodovinar, jezikoslovec, publicist in politik Franjo Rački (1828–1894) Vatroslavu Jagiću poslal v obdobju od 1862 do 1873. Iz desetih pisem se seznanimo s podatki iz politične in kulturne zgodovine Hrvaške ter o delovanju Hrvaške akademije znanosti in umetnosti. V pismih je tako veliko podatkov o njunem znanstvenem delu kot tudi osebnem življenju. Večji del pisem je posvečen nakupu in izposoji ruskih knjig cesarske akademije v Petrogradu in čeških publikacij, saj je Rački, kot predsednik JAZU, želel, da je akademija kot centralna znanstvena institucija seznanjena z znanstvenimi dognanji petrograjske cesarske akademije in češkimi raziskavami staroslovske književnosti in jezika.

(2) Drugo poglavje prinaša korespondenco Vatroslava Jagića in hrvaškega pesnika Petra Preradovića (1818–1872), ki je potekala od 1866 do 1870. Jagić je Preradoviću poslal

sedem, Preradović Jagiću pa osem pisem. V pismih razpravljata o poeziji, heksametru in drugih problematikah v hrvaški književnosti in hrvaškem jezikoslovju.

(3) Pisma hrvaškega zgodovinarja, književnika, bibliografa in politika Ivana Kukuljevića (1816–1889) so predmet obravnave tretjega poglavja. Kukuljević je Jagiću v obdobju od 1868 do 1889 poslal šest pisem, iz katerih je razviden Kukuljevićev interes za hrvaško književnost in politično samostojnost Hrvaške ter zbiranje podatkov, ki pričajo o hrvaškem kulturni in politični identiteti, zlasti se zanima pa za hrvaško zgodovino.

(4) V četrtem poglavju so zajeta pisma hrvaškega jezikoslovca Antuna Parčića (1832–1902), ki jih je Vatroslavu Jagiću poslal v obdobju od 1869 do 1894. V pismih so podani pomembni podatki o hrvaški glagolitiki.

(5) Peto poglavje predstavlja štirinajst pisem hrvaškega knjižničarja Ivana Kostrenčića (1844–1924). Predstavljena pisma kažejo na medsebojno sodelovanje dveh strokovnjakov, Kostrenčića kot knjižničarja in Jagića kot slovanskega filologa, ki sta se v pismih dopisovala tako prijateljsko kot tudi strokovno.

(6) Predmet obravnave šestega poglavja so pisma slovenskega pesnika, hrvaškega jezikoslovca in folklorista Matija Valjavca (1831–1897), ki je Vatroslavu Jagiću pisal šestkrat, in sicer v obdobju od 1876 do 1882/1883. V pismih Valjavec poroča o privatnih zadevah (npr. družinskem življenju v Zagrebu) in svojem strokovnem delu na področju folkloristike, dialektologije, etimologije, paleografije in urednosti.

(7) V sedmem poglavju so predstavljena pisma zagrebškega nadškofa Juraja Posilovića (1834–1914), v katerih Posilović piše o glagolici in glagolskih spomenikih. Iz pisem je razvidno, kako velika je bila škofova pomembnost pri ohranjanju glagolice v senjsko-modrški škofiji in ustanovitvi katedre za staroslovanski jezik v senjskem semenišču, kar bo duhovnikom njegove škofije ob župnijskem izpitu omogočilo, da pokažejo znanje glagolice.

(8) Osmo poglavje ponuja vpogled v pisma, ki jih je slavist, jezikoslovec in narodopisec Karel Štrekelj (1859–1912) Vatroslavu Jagiću poslal med 1888 in 1911. V poglavju je predstavljenih sedem pisem, iz katerih je razvidno strokovno in znanstveno sodelovanje na področju etimologije in dialektologije ter sodelovanje pri Enciklopediji slovanske filologije.

(9) V devetem poglavju je predstavljenih dvanajst pisem hrvaškega književnika in prevajalca Ivana Trnskega (1819–1910), ki jih je Vatroslavu Jagiću poslal v obdobju od 1892 do 1909. V pismih piše o svojem prevajalskem delu iz nemške in ruske književnosti.

(10) Deseto poglavje prinaša korespondenco hrvaškega filologa in književnika Rudolfa Strohalo (1856–1936) in Vatroslava Jagića, ki se je odvijala v obdobju od 1893 do 1910. Predstavljenih je trinajst pisem, v katerih se omenjajo objava Strohalove Hrvaške slovnice za srednje šole, seznam arhiviranih dokumentov v glagolski pisavi, ki jih je Jagić potreboval za pripravo paleografske monografije o glagolici, in druge Strohalove objave s področja hrvaške književnosti v glagolici.

(11) Enajsto poglavje se osredotoča na devetindvajsetih pisem, ki jih je Stjepan Srkulj (1869–1951) pisal Vatroslavu Jagiću v obdobju od 1896 do 1919. V pismih so izražena Srkuljeva razmišljanja, ki se večinoma nanašajo na njegovo znanstveno delo, vprašanja v zvezi s srednjim šolstvom in statusom učiteljev na Hrvaškem ter politične razmere tega časa.

(12) Dvanajsto poglavje predstavlja osem pisem hrvaškega književnika, prevajalca in leksikografa Julija Benešića (1883–1957), ki jih je Vatroslavu Jagiću poslal med 1906 in 1918. V pismih Benešić med drugim piše o raziskovalnem potovanju v Novem Sadu v zvezi z delom češkega slavista Pavla Josefa Šafaříka, o dogajanjih v Društvu hrvaških književnikov, o svoji odločitvi, da nadaljuje s svojim študijem v Krakovu, vabi Jagića k objavi prispevka v časopisu *Savremenik* ipd.

(13) V trinajstem poglavju je obravnavanih sedeminpetdeset pisem hrvaškega knjižničarja, filologa in literarnega zgodovinarja Franja Fanceva (1882–1943), ki jih je Jagiću poslal v obdobju od 1907 do 1921. Iz pisem so razvidne informacije tako o Fancevem raziskovalnem delu na področju kajkavske književnosti in šolstva kot tudi o njegovi duševni stiski, ki jo je čutil v Univerzitetni knjižnici zaradi nekorektnega odnosa posameznikov do njega.

(14) V štirinajstem poglavju se avtor osredotoča na deset pisem slovenskega literarnega zgodovinarja in slavista Franceta Kidriča (1880–1950), ki jih je Vatroslavu Jagiću poslal med 1907 in 1921. V enem izmed pisem Kidrič prosi Jagića za štipendijo za znanstveno potovanje v Rusijo. Avtor monografije

navaja, da je Jagić pri tem pomagal in Kidriču omogočil zaproseno raziskovalno štipendijo.

(15) Petnajsto poglavje prinaša korespondenco hrvaškega literarnega zgodovinarja in kritika Dragutina Prohaske (1881–1964) in Vatroslava Jagića. Iz korespondence, ki je potekala med letoma 1909 in 1910, je razvidno Prohaskino znanstveno zanimanje za bogomilsko problematiko, saj je v obdobju dopisovanja pripravljaj knjigo *Das kroatisch-serbisch Schriftum in Bosnien und der Herzegovina* (1911), ki jo je objavil v nemškem jeziku. Ob pregledu zaporedja in vsebine pisem je mogoče razbrati Prohaskine načrte in dosežke na področju kroatistike in slavistike ter njegovo pedagoško delovanje.

(16) V šestnajstem poglavju je predstavljenih devet pisem hrvaškega literarnega zgodovinarja Branka Drechslerja (Vodnika) (1879–1926), ki jih je Vatroslavu Jagiću poslal v obdobju od 1911 do 1915. Pisma prinašajo vpogled v raziskovalno delo in osebno življenje Branka Vodnika ter strokovno delo, ki ga je opravljal v Matici hrvaški in drugje.

(17) Zadnje sedemnajsto poglavje prinaša deset pisem, ki jih je Vatroslav Jagić poslal hrvaškemu književniku, prevajalcu in leksikografu Juliju Benešiću (1883–1957), in sicer v obdobju od 1917 do 1918. V pismih Jagić med drugim piše v zvezi s petdeseto obletnico Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti in pisanjem svojih *Spominov* v nemščini ter z drugimi strokovnimi temami.

Iz pregleda je razvidno, da monografija *Korespondencija iz Jagićeve ostavštine* prinaša vsebinsko bogata pisma, ki so opremljena s sistematično

podanimi avtorjevimi opombami o virih, s čimer je osvetljen kontekst, v katerem so pisma nastajala. Monografija je z današnjega stališča zelo pomembna, saj prinaša in obravnava korespondenco med Jagićem, enim izmed najpomembnejših slavistov, in drugimi slavisti, ki se je zgodila na prelomu iz 19. v 20. stoletje, in sicer v obdobju, ki je ključno za razumevanje razvoja slavistične in kroatistične znanosti, kot ju poznamo danes. Korespondenca predstavlja strokovne poglede korespondentov, bralkam in

bralcem pa omogoča vpogled v ustvarjalnost teh posameznikov, ki je drugje morda ne bi zasledili. Obravnavana pisma so zato pomemben vir informacij tako o avtorjih pisem kot tudi o okoliščinah, v katerih so živeli. Preplet zasebnih in strokovnih vsebin v pismih ciljni publikli omogoča oblikovanje celovitejše slike dogodkov in njihov pogled z različnih zornih kotov.

Gjoko Nikolovski

*Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru
gjoko.nikolovski@um.si*